

Четете в следващия брой:

▼
МАЙКЪЛ ДЖАКСЪН

Цена 0.85 лв

ЯНУАРИ - ФЕВРУАРИ

БРОЙ 1, 1990

РАДИО

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКОТО РАДИО

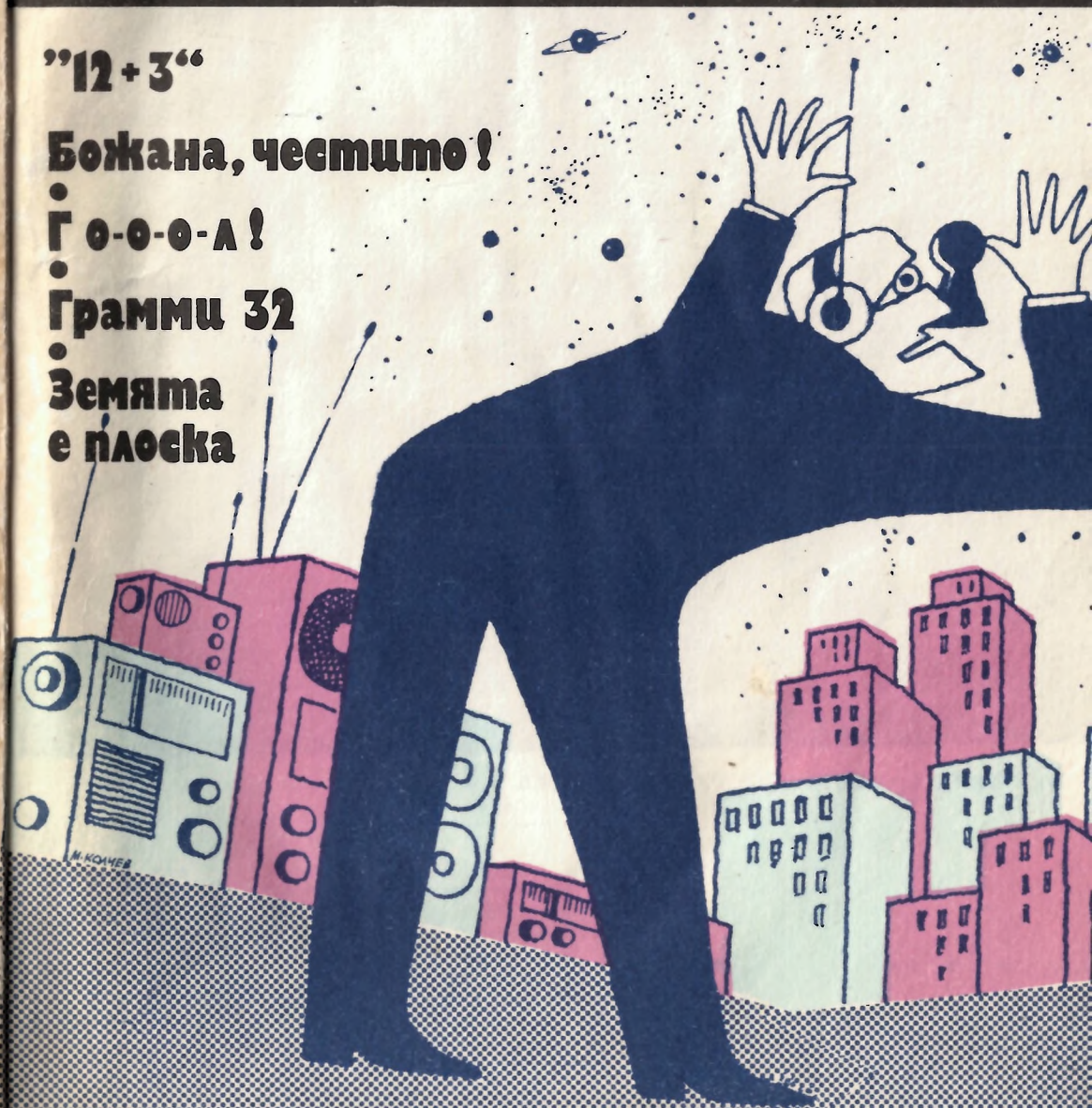
"12+3"

Божана, честито!

• Го-о-о-л!

• Грамми 32

• Земята
е плоска

АКТИВИ ИВИСИИ

Чавдар СТЕФАНОВ

„12 + 3“

Това заглавие приехме по идея на Жоро (Георги Папакочев), като в началото имаше известни недоразумения и стълкновения със слушатели и езиковеди. Първите питаха какво е това неколкократно подпяване "Двана-а-а-й-й-йсе-ет плюс три-и-и" (докато след няколко седмици сами го затананикваха). Другите оспорваха неправилната му граматика: трябвало да бъде "От 12 до 15 часа", "Между 12 и 15 часа" или да изразява същината на предаването. Без да твърдя, че сме намерили възможно най-обобщаващото заглавие, смятам, че все пак е хубаво нещо да се приеме не единодушно, да дава възможност за много тълкувания. А иначе казано, "12 + 3" – от 12 до 15 часа, пет пъти седмично – информация, музика, реклама.

Ако някой каже, че предаването е дело на водещия, ще се излъже. Ако смята, че е на екипа – също. Както и няма да е точен, ако твърди, че това е предаване само на "Хоризонт". Не надценяваме нашите хрумвания, но едно подобно информационно-музикално предаване с неговите теми е универсално и може спокойно да звучи от и във всяка страна. Доказахме го през юни миналата година с пряко излъчване от Прага (разбира се, и на новините).

Не съм седнал да пиша мемоари, а ключката около предаването може да ви разведри, но каква полза ще имате, ако така ви загубя времето? Все пак ще се върна към първоначалните идеи. В технологията едва ли има нещо ново – просто в един

хубав ден на Мико (Мико Петров, тогава ръководител на обедния екип), на Данчо (Йордан Лозанов, заместник-ръководител на вечерния екип) и на мен като на водещ в обедния отрязък ни възложиха да разработим обедно предаване. Пред себе си имахме пет часа – от 12,00 до 17,00 часа, "наситени" с розова стопанска информация, с изключение донякъде на обедния бюлетин. Тримата се познаваме поне от десет години, работили сме заедно и в "Хоризонт за вас", и във "Вечерния обзор", работили сме в екип, в който всеки зависи от колегите си, имаме сходни идеи за едно модерно радиопредаване. Е, модерно радио според нашите скромни материални и технически възможности, при положение че имаме представа от работата в чуждестранни радиостанции. И от друга страна – доколко едно радио може да бъде модерно с остарели стереотипи, с теми-табу, за които или не е позволено да се говори, или може само да се загатне? Не става дума за езоповския език, който колегите, представящи "Стършел" в аванс" в четвъртък, развиха през първите месеци до съвършенство. Един пример.

Сигурно си спомняте двойното убийство на столичната бензиностанция през пролетта на миналата година, извършено от офицер от МВР. Логиката на новинарството изискваше в нашата хроника на произшествията да говорим не за пожари и автомобилни катастрофи, а за това, за което говорят хората – за престрелката, за убийствата. Имаше известни уверения, че ще получим официална информация, но тогавашната ГЛАСНОСТ (сиреч "шептяща гласност") ни задължаваше, ако държим на рубриката си, да потърсим други пътища. Ако нещо не може да се прескочи, може да се заобиколи, та затова ни хрумна да вземем кратко телефонно изявление от лекуващия лекар в "Пирогов", за да разберем какво става с двамата милиционери, ранени при залавянето. Този 50-секунден запис още от сутринта беше обект на непримирими атаки от известното ведомство и от неговия подгласник в радиото, тогава редакция "Полюси".

Всичко завърши с такива викове и заплахи по телефона по време на обедната летучка, че всеки главен редактор, който държи на името си, не би трябвало да се изложи пред колегите си. Така и стана –

Екипът, който създаде "12 + 3": Георги Папакочев, Йордан Лозанов (седнали), Петко Георгиев, Чавдар Стефанов (зад тях).
Сн.: Мирчо Сливенски

изявлението мина, таванът не се срути, имаше известно удовлетворение, макар и наполовина.

Да се върна пак към това, за което мислехме при създаването на предаването. То се гради на принципа за несъсредоточено слушане – обикновено хората вършат и нещо друго. За нас това означава краткост, с 3-4-минутни материали. Мислехме си, че подобреният отрязък между 12,00 и 15,00 часа е празен, но се оказа, че не е така. Имаше материали и на други редакции, които трябваше да бъдат адаптирани към новото предаване. Друго: дотогава обедният екип се занимаваше с новините,

вътрешни и външни, но каква е разликата между вести за изборите в Габон и за успехи на тютюнопроизводителите в нашето село Горна бара? Никаква. Все пак от последната могат да се заинтересуват горнобарци, докато габонците практически нямат възможност да установят, че ние сме съобщили нещо за тях. "Криза в жанра" (както е една от рубриките на "Радио", за което пиша сега) – така може да се определи кореспонденцията от страната, протоколното събитие в новините, а дистанцията между аудиторията и журналист само с форма не може да се скъси. Следобед има изобилие на вътрешни новини

– изпълнени месечни или седмични планове, произведени стоки над плана... На практика това "изобилие" от вести само изостряше с всяка излъчена глупост глуда за вътрешна информация. Много повече бяха въпросите, които ни занимаваха тогава, но все пак в един слънчев летен ден "на чашка" у Йордан сложихме точка и предадохме предложенията си на 17 юни 1988 година. Ето накратко как изглеждаше част от тях: "Предаването трябва да се води с много свободен тон, без, разбира се, да се стига до уличен жаргон... Радиокола на ваш адрес – проверка по сигнал на слушател... Анкети по телефона за събития от страната и чужбина... Криминална хроника... Обратната страна на протокола – да извадим хората, които ръководят, от безличната им анонимност... Гостите на България... Екохоризонт... Изобретението на деня – включително и парадоксалното... Без чисто протоколни събития – те отегчават слушателя... Светът извън политиката – малко бягство от втръснали на слушателите теми... Реклами – плаващи в целия тричасов отрязък, направени не на прогимназиално равнище, клипове... Хуморът в програмата е дефицитен – необходими са реплики или фейлетони по актуални дневни поводи... Музиката – с вечнозелените хитове... и т.н." Към края на 1988 година записахме сигналния брой едно към едно. Създаден беше екип с водещи Данчо, Жоро, Петко (Петко Георгиев, само с едногодишен стаж в нощното предаване, но с доста заложби), аз, редакторите Росица Байрямова, Галя Спасова, Николай Лалковски и малко по-късно – Маргарита Шапкарова. Не мога да кажа дали беше случайно съвпадение на характери, но ние наистина заживяхме с предаването си. И като водещи, и като хора, готови да стоят до телефоните, да правят монтаж или да тичат с репортерския магнетфон, да измислят подходящи радиофонични ракурси за теми. Всичко това за броени минути. А екипът от съмишленици нарасна, тъй като без колегите от "Вътрешна информация", без репортерите и част от кореспондентите предаването, въпреки желанието ни, нямаше да добие това, към което се стремяхме – репортерското начало от страната и от чужбина. Репортерите тогава имаха проблеми със стесняването на творчес-

кия им периметър в програмата, но едва ли някой от тях беше убеден, че именно това и нищо друго ги е подтикнало към сътрудничество с "12 + 3".

И още нещо – колегите ми вече са го казали на страниците на вестник "Телевизия и радио":

ДАНЧО: "Удоволствие е да работиш с хора, които работят с удоволствие."

ПЕТКО: "Стремя се всичко, което казвам, да звучи човешки."

ЖОРО: "В "12 + 3" се работи за професионален престиж."

Впрочем освен последното авторите и сътрудниците могат да се задържат и с хонорарната политика. Оказа се, че по ред причини (както става обикновено) предаването тръгна без финансово осигуряване.

Рекламни клипове са създавани и преди, но постоянно се появяват в "12 + 3", и то при цялата ни икономическа оскъдица. Първите радиоклипове за сигналния брой на предаването се родиха в дома на Жоро в квартал "Обеля". С блестящите хрумвания на Петко те станаха "реклама на рекламата". Когато бяха позволени едноличните фирми, направихме конкурс за тяхна реклама. С колегите от специализираната редакция успяхме да излъчим реклама на спечелилата фирма – мисля, че се казваше "Диана". Рекламни клипове правихме и с благотворителна цел – например за концерта за фонд "Детство". А що се отнася до материалното изражение за нас от рекламната дейност, колкото и да не ни е чужд световният опит, то е нулево. При около двеста рекламни клипа за миналата година, за всеки от които рекламодателите заплащат до триста лева първоначално и до петдесет лева за следващи излъчвания, нито предаването, нито "Хоризонт", нито дори радиото получиха процент от това. А би трябвало, "както е по света", в разумни лимити рекламната да стимулира финансирането ни. Радиопредаването е стока, макар и по-различна, и пазарните отношения за него са задължителни.

В доста кратък период, с променлив успех постигнахме ангажирането на широк авторски кръг. Проблемите на авторите ни бяха и наши. Радвахме се с Лиляна Янчева, която успя да пробие в криминална-

та хроника след няколко неуспеха. Едва от тази година редовно, всеки ден, започнахме да получаваме обещания ни в началото на миналата бюлетин на МВР за произшествията от последните двадесет и четири часа. С големи усилия успяхме в Екохоризонт с Иван Обретенков да осигуряваме и някаква информация от Комитета за използване на атомната енергия за мирни цели – за да им предложим на 8 ноември миналата година официално разширяване на тази информация, за да излъчим първи през тази година скриваното за истината след Чернобил – тема, намерила блестящо продължение в "Разговор с вас". Етапи на развитие на предоставените възможности – именно затова мисля, че е твърде важно, след като преминаем пряко към Народното събрание, неговата контролна институция да се занимава не с определяне политиката на радиото, а с гарантиране на неговата независимост като нациссещално информационно средство.

Към хората, с които сътрудничим постоянно, трябва да прибавим и колегите от "Международна информация", които осигуряват кореспонденциите от чужбина или други важни, любопитни, интересни международни новини.

Споменах за заварени предавания в обедния отрязък, предлагани от други редакции и програми. За някои от тях дори не подозирахме. Радващо е, че част от тях успяхме да интегрираме – те приеха стила на предаването, предложиха и много ново. Чудесен пример е авторското представяне на "Стършел" в аванс" в четвъртък от Иван Кулеков и Сашо Андреев, съдействието на колегите, осигуряващи "Родна реч". Не потръгна работата с други колеги от ЛИК на програма "Христо Ботев", които имаха запазени периметри

в тези часове на "Хоризонт". Може би не успяха "да влязат" в стила ни, може би загубиха поради дублиране на теми или пък темите просто не бяха събитийни – нещо задължително за информационна програма. Не знам, но предаването е отворено за всяка добра идея. Схемата на "12 + 3" не ни е ограничавала никога, размяствали сме рубрики, едни са падали, за да намерят място други, по-важни, злосторни, възникнали по време на предаването.

Спомням си в началото какъв зор видя Данчо, за да бъде очовечена музиката в "12 + 3", за да може от наложената преди четвърт век схема да докара поне час естрадна, включително три-четири западни парчета. Взехме музикални "петна", излъчвани примерно от 3,15 до 3,30 часа. Сега, когато тази вече поизтъркана схема не съществува, още повече се откроява ролята на другите съмишленици, без които не можем – музикалните редактори. От цялата досегашна работа с тях изводът е, че бъдещето е на един разширен екип – с музикални редактори, със звукоорежисьори, а защо не и с музикални оформители.

Това са някои от дванадесет плюс три неща, на които залагаме, когато правим предаването. Очакваме повече от себе си, очакваме повече и от кореспондентите в страната. Очакваме и нова, електронна документация, без която е немислимо да се развиваме перспективно, а може би и електронен център, който да осигурява всички оперативни връзки със страната и чужбина чрез спътници, стереоканали и други, разполагащ с перфектна справочна телефонна информация. Но с оглед на сегашното материално състояние на радиото това са само мечти.

(следва на стр. 18)

"Всички жанрове са добри с изключение на скучния."

Волтер

Георги Папакочев в този ден прочете новината ▼

Сн.: Мирчо Сливенски

26.11.1990 година

Новина за дуел с пистолети: министърът на вътрешните работи на Уругвай събщи, че правителството на страната е дало съгласието си за дуел между висш полицейски чиновник и редактора на един от големите вестници "Ла Република". Полицейският служител предизвикал редактора, след като вестникът поместил статия, в която се казвало, че два автомобила, регистрирани на името на полицаи, били използвани за незаконна търговия с наркотици. Дуелът с пистолети е все още практикуван в Уругвай, особено сред обществените дейци; но за него е необходимо разрешение от правителството.

(Четете на стр. 63)

ПРОФЕСИЯ ЖУРНАЛИСТ

– *Защо тази година програма "Хоризонт" не участва в традиционния журналистически конкурс на природозащитна тема?*

– *Защото организатор е Общонародният комитет за защита и възпроизводство на природната среда!*

Иван ОБРЕТЕНОВ

ОБЯСНЕНИЕ

Денят е сряда. Датата – 20 декември. Годината – 1989. В обедния осведомителен бюлетин на програма "Хоризонт" водещият радиобагазина "12 + 3" обяви:

"Преди два часа в София започна пленум на Общонародния комитет за защита и възпроизводство на природната среда (ОКЗВПС). Там беше и Иван Обретенов:

– Първо, пленумът продължава. А започна с обявяването на дневния ред, който съдържа три точки: план за работата през идната година, обсъждане на проектите за програма и за закон за опазване и възпроизводство на природната среда и приемане на обръщение към природозащитниците в България. Най-напред две думи по третата точка: съмнително е, че това обръщение ще стигне до някого, тъй като ОКЗВПС е една измислена организация, която преди 10 ноември, а и след това не е нищо друго освен неизрязан апендикс от организма на стария команджийски апарат, пасивно организационно тяло за уж природозащитна дейност или... просто параван за имитация на дейност и на съществуване на изпразнения от съдържание и ненапълнен все още Отечес-

твен фронт. Това не е мое, а обобщено от мен мнение на първите, които се изказаха: професор Траян Лялев, журналистът Людмил Пауновски и инженер Марин Тошев... Това е, което чух за час, а онова, което видях в едно изречение, изглеждаше така: прогресията, с която започна да се празни залата на пленума час след началото му, ме кара да предполагам, че след още час там ще е само официалният президиум. Пленумът продължава. По-подробно за работата му ще ви информирам след около час и половина в "Екохоризонт".

Минути след емисията в 12,00 часа смисълът на излъчената реплика се предава в залата на продължаващия пленум и... предизвиква, както разказаха по-късно очевидци, гузнатово неодобрение, а у някои, между които и председателя на ОКЗВПС академик Мако Даков, почти шок. Дневният ред на пленума се зарязва, за да се стъкми спешно следната петиция, на часа донесена в радиото:

"ДО РЪКОВОДСТВОТО НА БЪЛГАРСКОТО РАДИО СОФИЯ

Другари,

По повод излъчената по програма "Хоризонт" на Българското радио в обедния бюлетин на 20 декември информация за хода и работата на пленума на Общонародния комитет за опазване и възпроизводство на околната среда дължим да явим следното:

Съобщено е, че половината от участниците в пленума още след първия час са напуснали залата и може би скоро ще останат само хората от президиума, което не отговаря на истината. Като се позовава на предишни изказвания, репортерът ИВАН ОБРЕТЕНОВ прави заключение, че това е организация, която трябва да бъде ликвидирана, апендикс, който трябва да бъде изрязан.

Откровените, остри изказвания в духа на коренното обновление нямат нищо общо с подобно обобщение. Кому е нужна такава дезинформация? В обстановката на демократизация на обществото и плура-

лизъм на мненията са особено наложителни обективност и етика. Участниците в пленума изразяват своето категорично несъгласие – включително и тези, които направиха най-критични, но по същество конструктивни изказвания и предложения.

Настояваме това писмо да бъде прочетено по Българското радио.

ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В ПЛЕНУМА

20.XII.1989 г.
София"

Час и четиридесет и пет минути по-късно водещият обяви: "Обещаната среща в "Екохоризонт" от Иван Обретенов. Уточнихме в обедния бюлетин, че ще продължим с информация за пленума на ОКЗВПС..."

– Моля за извинение, че подведохме слушателите. За мое съжаление физически нямах време да подготвя записи за ефир. Трябваше по искане на президиума на пленума да обясня защо в 12,03 часа точно съм заявил, че, цитирам се, "ОКЗВПС е апендикс...", който преди 10 ноември, а и след това е и продължава да бъде измислена организация, пасивно организационно тяло за уж природозащитна дейност." Казах още, че ако прогресията, с която се празни залата на пленума през първия час, се запази, то след още час в тази зала ще остане само деловият президиум начело с академик Мако Даков.

Водещият пита как е отговорено на искането. Уточних, че това е станало със собствената ми уста, а отговорът е бил, че това е самата истина и сега я пиша...

Какво трябваше да пише?

ОТГОВОР (със съкращения)

Това писмо не е подписано и не е подпечатано, както е редно да бъде. Следователно, Общонародният комитет за защита и възпроизводство на природната среда може и да се откаже от него. Длъжен съм, преди това да е сторено, да поясня:

Първо, поводът: репортерските ми впечатления само от първия час на пленума, започнал в 10,00 часа на 20 декември... В 11,00 часа имаше ни повече, ни по-малко

тридесет и осем опразнени места... Ако се предполага, че заседащите не са сублимирали, значи са напуснали. Но забележете, това става на пленум, а не на махленско събрание! Затова и направих предположението, че ако "прогресията на опразване на залата час след началото се запази, още час по-късно в залата ще остане само деловият президиум".

Второ. Коментирах третата точка, както беше обявена в дневния ред – приемаме на обръщение към природозащитниците в Народна република България – така: "Съмнително е, че това обръщение може да стигне до някого, тъй като ОКЗВПС е една измислена организация...", както отбелязах по-горе.

В неподпечатаното писмо от пленума се изразява несъгласието на участниците в пленума. Приемам, но ако казаното от мен беше неистина или полуистина, спокойно можех да кажа, че "изразеното мнение споделиха и някои от участниците в дискусиата...". Не го направих заради истинските неща с истинските им имена... Уважавам, разбира се, отказа на професор Лялев, на колегата Пауновски и на стария природозащитник инж. Тошев от тази позиция и подчертавам: това е само мое мнение. Което продължавам да поддържам и ще поддържам, докато с факти се докаже, че не съм прав. Но с факти, а не с думи.

И понеже стигнахме до фактите, да продължим фактологично чрез текста на разпространеното на пленума обръщение. В него е записано, цитирам: "Сега се създават пълни възможности за закрепостяване и разгръщане дейността и инициативността на органите на природозащитното движение в България." Сега се създавали!?

Нататък: "Общонародното движение..." Тук ОКЗВПС, прогнил и мухлясал от казионност във върха си, безпомощен да се противопостави, камо ли да поведе някого, нахално се идентифицира с общонародно движение. Скрит зад предположението, че "води", ОКЗВПС просто не знае как да смели факта, че "над две трети от 273-те общини (призна го професор Лялев) са екологически абсолютно недееспособни..."

Та "ОКЗВПС – пише в обръщението, – заема независима самостоятелна граж-

данска позиция като изразител и защитник на обществените и личните интереси на населението...". Това логично означава, че досега общонародното движение е било зависимо, несамостоятелно и негражданско... което не се нуждае от никакви доказателства, просто защото е знайно.

В това обръщение от пет страници двадесет и девет пъти е изписано "...да оценим, да не омаловажаваме, да подчертаем, да намерят, да определи, да направят, да обсъдят, да предприеме, да не допусне, да санкционира, да разработи, да създаде, да осигури, да предложи, да приложи, да защитат, да дават, да привличат, да внедряват, да преустановяват...". Крайно време е да престанем да хабим хартия за подобни пожелателно-безсмислени искания, драги началници от ОКЗВПС.

По-полезно и по-достойно ще е да отговорите къде бяхте, когато Димитровград и Разлог се задушаваха, когато Арда ставаше оловно-цинкова, когато русенските майки раждаха изроди, когато се приемаха проектите "Места" и "Рила", когато Никопол и Лом се гърчеха в загазени мъгли, когато се сечаха горите ни... Нима ОКЗВПС начело с академик Мако Даков не знаеше, че при около тридесет милиарда лева национален доход давахме и даваме за залесяване по-малко от петдесет милиона, или около една десета от процента. Което е почти нищо. Нима не знаеше, че кубик дърва струва колкото половин кутя цигари "БТ"? Нима високо платените началници в ОКЗВПС не знаеха следчернобилската трагична ситуация у нас... Защо поне ръководителите на хилядите организации към комитета по места не научиха, за да кажат на населението, че по сумарно погълната доза радиация сме първи сред първите в Европа!

Сега на такива въпроси се отговаря обикновено с въпроса "А вие къде бяхте?". Отговарям: изредените от мен въпроси са теми, промъкнали се, но излъчени по "Хоризонт" през последните години. Това също е основание да подозирам неискреност и нагаждачество към днешния ни ден, подобно на румънския консул, който пред телевизията заявя, че е "за новото ръководство в новата ситуация..."

Докато си пиша обяснението, пленумът на ОКЗВПС е отразен (и защитен!) от

вестник "Работническо дело", чиято "обективност" наложи последен поглед върху нашите си работи от 20 декември.

"В броя си от 21 декември вестник "Работническо дело" си позволява да оцени събитието така: "В пълен дисонанс... със същността на откровените, остри, но конструктивни разисквания за преустройството на движението прозвучава станалият известен (по преразказ! – б.а.) в залата текст на съобщението за пленума, излъчено в обедния бюлетин на програмата "Хоризонт" на Българското радио."

В пълен дисонанс с коя същност, уважаемо "Работническо дело"? Разрешете и един чисто професионален въпрос: ако сте отразявали пленума като вътрешнополитическо събитие, кое ви дава право да правите оценки на отношението на програмата "Хоризонт" към него? И ако сте преследвали истината, защо не уточнихте, че автор съм аз, та ако съм грешен, лячно да пъема вината! На свой ред набирам смелост да попитам от името на "Хоризонт": нима отново "Работническо дело" ще ни поучава как, какво и колко да пишем за истината? Кой точно ви е дал правото след 10 ноември да диктувате реда и формите на мислите ни?

И понеже съм убеден, че спорът днес не може да е диалог между бастуни, предлагам друга ясна теза за обсъждане. Нека "Работническо дело" да поразсъждава от своя позиция над въпросите: Какво е Отечествоният фронт, кръпка към който е ОКЗВПС? Кого фиктивно обединява той? Кого папагалира и защо го прави? Защо Отечествоният фронт се идентифицира с партията, макар че тя трябва да е част от него! И ако партията работи като кошер, не е ли Отечествоният фронт в досегашния си вид търтеят в този кошер?...

Така пространно и надлежно обяснението доби окончателния си вид. То бе изпратено до ОКЗВПС и до редакцията на вестник "Работническо дело".

Последва тишина... След нея – огласяване на обяснението по програмата "Хоризонт" на 28.XII.1989 година... Пак тишина.

Месеци по-късно ОКЗВПС съобщи, че съществува. Направи го в писмо с предложение да участваме в организираните от него екологичен конкурс.

Не щем!